

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 22. Catholicorum Regum felicitas & Religionis cura commendatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

subsequentibus Præfectis, accedentibus novis è Peruvîâ supplementis, per totam provinciam multæ Hispanorum coloniæ aut restitutæ, aut de novo conditæ sunt. Ex quibus, cæteris bello aut locorum injuriâ deletis, adhuc supersunt, præter Sancti Jacobi metropolim. Corduba, Sancti Michaëlis civitas, Salta, Cucuisensis urbs, Rioca, Estecum, Londinum, & paucula militum præfidiola, quibus subsunt in suas regiones divisi multarum nationum populi, Hispanorum auspiciis & fortitudine, ad Catholici Regis obsequium non sine sanguine, ut alii narrabunt, magna ex parte translati,

PORRO totam eam provinciarum à me delineatarum molem, qui mortales, quo corporum habitu, quæ religione, quibus moribus & linguis incolant, quæ terræ cælique, & animalium, nec non novarum secretarumque rerum conditio sit, commodius dixerò, cum de singulis locis, vel de illata ad varios populos per Societatem JESU Fidei face, suis temporibus tradam, Num verò ea pars Americæ Australis antiquis sæculis nota fuerit, non admodum utilis mihi indagatio est. Cicero in somnio, globum mundi in duas partes habitabiles dividens, alteram sub axe ad septem stellas, alteram Australem, quam *ασιαζονα* ex Græcis ab opposito axe appellat, instituit. Pomponius Mela veteri mundo adversam terram *ασιαζονα*, & ejus habitatores Antichthones nominat. Præterea nota sunt Aviti declamatoris apud Senecam verba, asserentis fertiles in Oceano terras, ultrâque Oceanum rursus alia littora, & alium nasci orbem. Clemens Beati Petri discipulus meminit Oceani, & mundorum, qui trans ipsum sunt; ex quibus confici volunt, partem hanc orbis auditione acceptam, & inspectione olim fuisse usurpatam. At unde novi orbis populi ducant originem, curiosius multi inquirunt, quàm certiùs. Lipsius, Aristotelis conjecturas sequutus, Afris navigabilem olim fuisse putat. Ferdinandus Oviedus ab Hespero Hispaniarum Rege Hesperidas insulas dictas, & sub eo cum continenti Americâ ab Hispanis cultas fuisse autumat. Alii Americanos progeniem Judæorum, Regis Osæ temporibus ab Salmanazaro captivorum, & in terras hæcenus incultas octodecim mensium itinere transportatorum, affirmant. Multi ab Sisis Pacificum mare navigantibus, aut ab Septentrionalibus (quod pronius est credere) propagatos, aut unde unde tempestate advectos æstimant. Ego nulli durus arbiter sedebo, & omnia quæ asserunt, fieri potuisse non inficias ibo: sed quid revera factum sit, ingenuè me nescire fatebor. Tantorum virorum opiniones, ut non aulim infirmare, sic nec affirmare: nam quæ sine ratione asseruntur, falsò plerumque contermina sunt, & æquè odiosum est sine ratione negare, quàm fidei noxium temerè affirmare. Adi Lipsium, Acoftam, Pinedam, Solorzanum, & alios viros planè eruditos, qui cum omnem antiquitatem evolverint, seque in omnem partem torserint, erudita, sed non certa de antiquis Americæ rebus tibi proment. Scio diluvii memoriam apud hos populos remansisse: sed utrùm illa memoria ad totius mundi cataclysmum, an ad particularem quarundam regionum eluvionem, instar Ogygii diluvii, quo Achaia; aut Deucalionis, quo Thessalia inundavit, referenda sit, in medio relinquo. Itaque Platonis Athlantidem, Diluvii rationes, Salomonicam Ophir, transmigrationem animalium, & id genus sexcenta, aliis tractanda prætermitto: nam ego lubens à conjecturis, & fabulosis abstinerebo, cum non desunt vera, quæ asseram.

QUAMQUAM non illibenter præfabor, videri mihi Peruviam, & Australes has provincias, velut alteram Ophir Carolo Quinto Cæsari, ceu Davidi, bella Domini cum Hispanis bellaturo, & Philippo Secundo Regi Catholico Escuriale sancti Laurentii templum Salomonicè constructuro, adeoque Philippis Tertio, & Quarto jam regnanti, Ecclesiam Catholicam, novi orbis opibus ornaturis defensorisque, concessas fuisse divinitus: optandumque, ut tantorum Regum posteris longâ & non interruptâ serie auro & argento Americano poriantur, quo avorum suorum vestigiis insistentes, non minus Catholicum imperium, quàm Hispani nominis gloriam amplificent. Sed ut rem meam agam, Carolus Quintus Cæsar

*Tiencumania
urbs.*

**CAPUT
XXI.**
De veteri
prædicta-
rum regio-
num statu.

*Utrum anti-
qua nota.*

*Unde sumis
originem.*

De diluvio.

**CAPUT
XXII.**
Catholico-
rum Regū
felicitas &
Religionis
cura com-
mendatur.

*Author bene
apprecatur
Regibus Ca-
tholicis.*

Reges Catholici Episcopales sedes erigunt.

Domos sacras construunt.

Indi favent.

eodem ferme anno, quo Paraquariæ metropolis condita est, aliquot Sacerdotes, & anno præteriti sæculi quinquagesimo tertio primum Paraquariæ Episcopum, cum amplissimis & Cæsareis donis ad factorum procurationem submisit. In Chilensi regno, in Tucumaniâ & portu Boni-aëris, Regum Catholicorum autoritate & sumptu, Episcopales sedes erectæ, Canonicorum collegia instituta, & seminaria constructa sunt; præterea in amplissimis his regionibus, eorundem munificentia, Sacerdotes aliti, Religiosorum domus fundatæ, & frequentibus litteris Proreges, provinciarum Prætores, urbium Præfecti, Senatus amplissimi, in mandatis ab Regibus habuere, ut, Indorum vexatione cohibita, præcipuam curam in novæ gentis æternam salutem intenderent. Quâ in re, quid JESU Societas, tantorum Regum auspiciis, per Tucumaniam, Paraquariam & Chilense regnum, facem Evangelicam circumferendo, juverit, pro instituto dicere aggreddior.

CAPUT XXIII.
Societas in Tucumaniam accersitur.

Ratio vocanda Societas.

Primus Tucumaniæ Episcopus laudatur.

Societatem accersit.

VERUM in his rerum primordiis misera planè novarum provinciarum facies erat: nam præter pauculos Sacerdotes, Indiarum linguarum pænè ignaros, Episcopi nullos habebant fermè idoneos adjuutores. Pleraque Hispanorum oppida, sacramentorum usu destituta, in summâ libertate vitii scatebant. Quamvis enim Hispana natio frugalis sit, & naturam temperantiæ artibus coercere noverit: tamen rerum abundantia, & servitorum necnon indigenarum fœminarum multitudo licentiaque, ita corruperat mores, ut sortem suam Hispani miserabiliter lamentarentur, dolerentque, ob Sacerdotum & Concionatorum inopiam, ab multis retrò annis in expiatis, & sine Divini Verbi pabulo impios vivere & mori: Indorum verò innumerorum salutem, ob easdem causas, domi forisque in desperato esse. Quocirca, etsi Episcopi pro insigni virtute cuperent nostræ Religionis proferre fines, & vitia profligare: tamen in tantâ immensitate terrarum, & Barbararum nationum infinito propè numero, profligatis præsertim Hispanorum moribus, sufficere haudquaquam poterant. Donec illustrissimo Domino Tucumanensi Episcopo cœlitus injecta mens est, ut vellet Societatem JESU, quam noverat ubique terrarum rei Christianæ utilem esse, in subsidium vocare. Is fuit frater Franciscus Victoria, vir vitæ integræ, qui cùm olim adolescens apud institorem in Peruvia servulum ageret, ab non nemine visus est infulam gestare, non inani præfugio; quippe fluxarum rerum lucris valere iussis, litteris excultus, in sancti Dominici familiâ ita se omnibus probavit, ut Infulam Tucumanensem, procurante Philippo Secundo, & Pio Quinto Pontifice concedente, omnium primus anno præteriti sæculi septuagesimo-secundo iniverit: & ita Episcopatum administravit, ut ab confilio Limensi amplissimam laudem sit promeritus. Tantis igitur vir, ad Patrem Josephum Anchieta, miraculorum famâ inclytum, Brasiliæ provinciæ pro Societate præpositum, & ad Patrem Joannem Atiensam Peruvix Provinciale, litteras dat, per viscera Christi utrumque obtestans, ut pro eo, quo majoris Dei gloriæ desiderio flagrabant, è sua Societate selectos aliquot Sacerdotes ad se juvandum mitterent, nullibi terrarum posse ex Societatis instituto utilius gloriosiusque operam suam collocare.

CAPUT XXIV.
Primus Societatis in Tucumaniam adventus & labores.

1586.
Franciscus Angulus Missionis Præpositus. Alfonsi Barfena laus Saltam excolunt. Socii.

PLACUIT utrique Provinciali optimi Præfulis postulatio, primique è Peruvia, Joannis Atiensæ Provincialis autoritate, Franciscus Angulus & Alfonsus Barfena Sacerdotes, necnon Joannes Villegas laicus, anno millesimo quingentesimo octogesimo-sexto in subsidium submissi sunt. Reliquis præerat Franciscus Angulus, Inquisitionis Fidei per Tucumaniam Commissarius, vir, ut res postulabat, religionis dotibus abundè cumulatus: quamquam longè notior erat Alfonsi Barfena virtus, diu multumque in America tanta cum claritudine nominis versati, ut Alegambe & Sachinus cum à Peruanis populis Peruvix Apostolum nominatum fuisse asserant. Hi è Potolæo oppido egressi, superatis agrè montibus, Peruviam à Tucumaniâ discriminantibus, ubi Saltam ante quadriennium conditam urbem tenuere. dici vix potest, quantis Hispanorum lætitiis excepti sint. Hactenus enim Saltenses cives nullum Sacerdotem habuerant, angebanturque, ut solet, ab multis